

Tænder du på et bedre miljø?

Fakta og gode råd om køb, brug
og bortskaffelse af
elektroniske produkter

Fagre nye elektroniske verden – tænk også på miljøet

Vi vælter os i computere, fjernsyn og mobiltelefoner. De bliver hele tiden billigere at anskaffe. Og vi skifter dem stadig oftere ud for at få nyt design, mere power og flere funktioner.

Men medaljen har også en bagside. De elektroniske produkter indeholder nemlig stoffer der kan skade miljøet og sundheden. De bruger masser af strøm – selv når du ikke bruger dem. Og der er ikke helt styr på hvor de havner når de en dag bliver kasseret.

I denne pjece kan du læse om hvordan du køber og bruger elektroniske produkter med omtanke, og hvor du kan aflevere dem når de ikke længere opfylder dit behov.

Nu bliver det lettere at være miljøbevidst

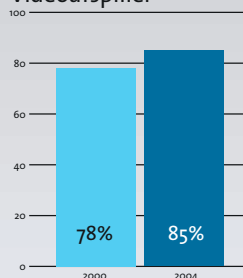
Vi bruger stadig flere elektriske apparater, og dermed mere strøm. Desuden kan apparaterne afgive giftige dampe og skade miljøet hvis de ikke bortskaffes på den rigtige måde. Men nu er Danmark og EU på vej med ny lovgivning.

Fra juli 2006 er tungmetallerne bly, cadmium, kviksølv og krom samt to giftige brandhæmmende stoffer forbudt.

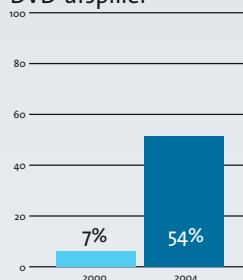
Fra 2005 bliver det producenternes ansvar at tage udtjente produkter retur når du afleverer dem på genbrugsstationen eller hos forhandleren, og at mest muligt genanvendes. Desuden skal de sikre at resten bortskaffes på en forsvarlig måde. På de punkter er nogle produkter bedre end andre. Spørg efter et miljøvenligt produkt der hvor du handler. Så er du med til at skubbe udviklingen i den rigtige retning.

Antal husstande med:

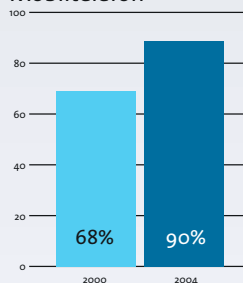
Videoafspiller

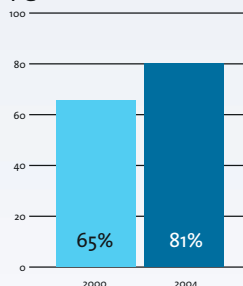
DVD-afspiller

Mobiltelefon

PC

Aflever din udtjente mobiltelefon på genbrugsstationen eller der hvor du købte den – så skåner du miljøet.

Mobiltelefoner – hver mands affaldsproblem

Vidste du at man ender med 1,5 kg affald hver gang, man producerer én tandbørste, at produktion af én enkelt mobiltelefon resulterer i 75 kg. affald og at man står med mere end ét tons affald, når én computer er produceret

Mobiltelefonen er snart hver mand eje. Siden 2002 har en milliard af dem dagligt været i brug verden over. I 2001 blev der solgt 380 millioner nye mobiltelefoner, mens 100 millioner blev kasseret.

Danskerne kasserer årligt en million mobiltelefoner. Ni ud af ti bliver gemt i skrivebordsskuffen, videresælges, gives væk eller ryger i skraldespanden, hvilket svarer til 100 tons telefoner!

Mobiltelefoner indeholder tungmetaller og andre giftige stoffer, der kan forurene miljøet. Derfor må du ikke smide den udtjente mobiltelefon ud sammen med det almindelige husholdningsaffald, så den ryger til forbrænding. Den skal på genbrugsstationen, så de mange forskellige dele kan blive genanvendt eller bortskaffet med størst mulig hensyn til miljøet.

Vi skifter mobilen ud selvom den stadig kan bruges

Det nye legetøj for både børn og voksne. Sådan betragter vi efterhånden mobiltelefonen. Vi skifter den ofte ud. Ikke nødvendigvis fordi den er slidt eller gået i stykker, men ofte fordi vi ønsker flere funktioner eller et flottere design.

I gennemsnit bruger vi kun en mobiltelefon i 18 måneder! Det svarer til, at hver af os bruger 40 mobiltelefoner i løbet af livet.

Forestil dig, at vi alle beholdt vores telefon lidt længere eller fik den opgraderet i stedet for at skifte den ud. Så kunne hver især måske nøjes med at bruge 25 eller 30 telefoner i stedet for 40. Det ville sammenlagt spare miljøet for en enorm mængde problematiske stoffer.

Når du køber mobiltelefon, så køb en der har et design og nogle funktioner, som du ved du, vil være glad for længe.

E-junk – det nye affaldsbjerg

Elektronikaffald, e-skrot eller e-junk. Ukært barn har mange navne. Fakta er, at det er den affaldstype, som vokser allermost i disse år. Alene i USA regner man med at 300-600 millioner computere snart er forældede og skal smides ud. Lagde man dem i en stor bunke, ville de fylde, hvad der svarer til tre fodboldbaner i 1,5 kilometers højde!

I Danmark skrotter vi hvert år 100.000 tons elektroniske produkter, hvoraf 75% genanvendes.

Siden 1. januar 2000 har kommunerne skullet indsamle elektrisk og elektronisk affald både fra private, fra institutioner og fra erhvervsvirksomheder. I Danmark skrotter vi 100.000 tons elektronik om året. Det er alt fra gamle køleskabe, fjernsyn og ned til de små ting som håndmikserer og mobiltelefoner.

Så meget affald er der simpelt hen ikke plads til på lossepladserne. Derfor skal så mange af materialerne som muligt bruges igen. Hvis du vælger de produkter, der er lette at skille ad og genanvende, frem for dem der ikke er, er du med til at gøre affalds-bjerget mindre.

Vælg produkter der er designet til at kunne skilles ad og genanvendes, frem for dem der ikke er. Tjek på Internettet hvilke miljøhensyn den enkelte producent tager.

Afløber din brugte computer på genbrugsstationen eller der hvor du købte den, så mest muligt bliver genanvendt.

En computer kan indeholde noget der er værre end virus

Vi skrotter computere som aldrig før. Hver dansker smider i gennemsnit ca. 20 kilo elektronik ud om året. Men det er ikke uproblematisk for miljøet, når du skifter den gamle stationære ud med en fiks, ny bærbar.

Computere indeholder værdifulde og sjældne metaller som guld, sølv, platin og kobber. Råstoffer, der vil gå tabt, hvis de gamle apparater ikke sorteres og genanvendes. Og så er der alle de skadelige stoffer, som vi ikke ønsker ophobes i miljøet. Det er tungmetaller som kviksølv, kobber, kadmium og bly der findes i relæer, printplader, billedrør og batterier.

Endelig er der PVC, plastblødgørere og flammehæmmere i kabler og kabinetter. Det er stoffer, som spredes langt omkring i miljøet og kan være skadelige for mennesker og miljø.

Vidste du, at verdens reserver af kobber vil være opbrugt allerede om godt tyve år hvis vi ikke bruger mindre af det.

Vidste du, at en computerchip på bare to gram kræver mere end 32 liter vand, 1,6 kg fossile brændstoffer og 72 gram kemiske stoffer at fremstille.

Dit hjem er fyldt med energislugere

Danskerne har i de seneste årtier sparet på energien med isolering og termovinduer i stor stil. Det har imidlertid ikke forhindret en masse elektriske energislugere i at snige sig indenfor i de små hjem.

Vi har computere, fjernsyn, videoer – ofte ikke bare en enkelt, men indtil flere – spillekonsoller, opladere, dvd'er, køkkenmaskiner, værktøj, jacuzzier, solarier og meget andet. Alt sammen bruger det strøm. Meget mere end for blot en generation siden.

Vidste du, at stadig flere produkter bliver mærket med forskellige former for energi- og miljømærker. Eksempelvis Energideklarationen, Energy Star og TCO99, som sikrer et minimalt energiforbrug.

Selv om energieffektive produkter bruger op 30-40 procent mindre strøm, er det sjældent, at vi undersøger elforbruget, når vi køber elektronik. Nu har Elsparefonden og IT-branchen lavet en aftale om, at de mest energivenlige produkter skal frem på de forreste hylder.

I den forbindelse har de lavet en mærkningsordning, den såkaldte *Energideklaration*. Samtidig bliver det muligt at sammenligne de forskellige produkters forbrug. På hjemmesiden www.sparel.dk, kan du finde lister over IT-udstyr (skærme og PC'er) med lavt energiforbrug.

On	Sleep	Standby	Energi
55W	5W	2W	effektiv

Læg mærke til elforbruget når du køber elektroniske produkter. Der er penge at spare, og det gavner miljøet.

Sluk helt for dine elektriske apparater når du ikke bruger dem. Det gavner både miljøet og din egen pengepung.

Med standby får du drivhuseffekt i stedet for udgangseffekt

Flere og flere af de apparater, vi fylder vores hjem med, har standbyfunktion som gør, at apparatet kan tændes lynhurtigt fra en fjernbetjening. Men apparatet bruger strøm, selvom du tror at det er slukket. Ganske vist er det kun nogle få watt, men ikke desto mindre udgør apparater i standby en tiendedel af det samlede private elforbrug i Danmark. Til ingen verdens nytte.

De fleste apparater står mange flere timer i standby, end de er tændt. En typisk video står eksempelvis i standby 23 af døgnet 24 timer. I Danmark spilder vi hvert år helt op til en milliard kilowatt-timer strøm eller 10% af husholdningssektorens samlede forbrug til apparater. Det svarer til den samlede årlige produktion af strøm fra et gennemsnitligt dansk kulkraftværk eller 20% af den samlede strøm fra alle danske vindmøller.

Det giver en direkte udledning til atmosfæren på knap en million ton kuldioxid (CO₂) som er årsag til den menneskeskabte globale opvarmning – også kaldet drivhuseffekt. Og så koster det penge oven i købet. Standby forbruget koster en gennemsnitlig husholdning 500 kr. om året.

Globalt set er problemet med standby i dag så omfattende, at det udgør hele én procent af verdens samlede udledning af CO₂.

Der findes alternative flammehæmmere, som bruges af flere og flere producenter. Spørg efter produkter uden bromerede flammehæmmere hos din forhandler.

Elektronik – en heksekedel af kemikalier

Flere og flere af os sidder i timevis foran en skærm. Enten for at arbejde, eller for at blive underholdt. Men de fleste computere og fjernsyn afgiver kemiske dampe i små mængder, når de er tændt. Det er stoffer som formaldehyd, klor, toluen, benzen og fenol som alle er giftige at indånde.

De kemiske stoffer findes i al elektronik som computere, fjernsyn, radioer, cd-afspillere, spillekonsoller og transformatorer til halogenspots. Sørg for god udluftning i de første uger efter at du tager en ny computer eller andet elektronik i brug.

Et af de problematiske stoffer er bromerede flammehæmmere. Det er kemikalier, der skal forhindre at apparaterne bryder i brand, og de findes i eksempelvis bagbeklædninger, printplader og plastkabinetter.

Bromerede flammehæmmere kan ophobes i miljøet og visse af dem er mistænkt for at være årsag til fosterskader og kræft. De kan findes i ganske små mængder i apparatet eller udgøre helt op til en fjerdedel af plastmaterialet. De miljøvenlige produkter afdamper mindre.

Bly er desværre stadig med i billedet

I Danmark har vi i årevis arbejdet på at fjerne bly fra eksempelvis maling, benzin, fiskeredskaber og kabler. Bly er nemlig skadeligt for både mennesker og miljø.

Men der findes stadigvæk masser af bly i elektroniske apparater. Det gælder specielt de klassiske billedrør der sidder i fjernsyn og computerskærme. Selv et lille billedrør indeholder typisk to til fire kilo bly – de store indeholder mere.

Der er nu en computer på markedet med klorfrit printkort, blyfrie loddeprocesser, loddemiddel uden opløsningsmidler og plast uden giftigt klor. Maskinens motherboard indeholder kun tre gram bly mod 12 gram i de traditionelle computere.

Hvis alle havde en sådan computer hjemme og på arbejde i stedet for den de har – ville vi alene i Danmark have sparet miljøet for 85 tons bly.

Spørg efter miljøvenlige produkter – så medvirker du, til at vi får flere på markedet.

Vær med til at sætte forureningen på standby

Elektroniske produkter som computere, fjernsyn og mobiltelefoner har længe været almindelige i næsten i enhver husstand. Det nye er at hvert familiemedlem efterhånden kommer til at eje deres egen.

Det har nogle miljømæssige konsekvenser som er til at tage at føle på. I hvert fald hvis du ikke forbruger elektronik med omtanke. Vidste du for eksempel at produktion af én enkelt mobiltelefon giver 75 kilo affald? Eller at hver af os i snit kasserer 40 mobiltelefoner i løbet af et liv?

I denne folder kan du læse om, hvad elektronikken i vores hverdag betyder for miljøet og sundheden. Samtidig får du nogle gode tips og råd om, hvordan du køber, bruger og bortskaffer elektronikken på den mest miljøvenlige måde.

Denne pjece er udarbejdet af Valør og Tinge, PlanMiljø og IPU, og indgår som en del af en miljøkampagne i radio- og tv-branchen. Kampagnen er støttet af Miljøstyrelsen under program for renere produkter og af Elektronikpanelet. Du kan besøge Elektronikpanelets hjemmeside på www.elektronikpanelet.dk.